

Tematiska planeringsstöd – stöd för regionala analyser för vindkraft

Introduktion till de tematiska planeringsstöden som ingår i det samlade metodstödet för arbetet med regionala analyser och framtagande av regionala planeringsunderlag för vindkraft inom ramen för den nationella strategin för en hållbar vindkraftsutbyggnad.

De tematiska underlagen utgör komplement till det kartunderlag och de regionala utbyggnadsbeting för vindkraft som levererats till länsstyrelserna i samband med vindkraftsstrategin.

Syftet med de tematiska underlagen är att

- beskriva vindkraftens påverkan på olika samhällsintressen,
- ge ledning för avvägningar avseende möjligheten till samexistens mellan vindkraft och andra intressen,
- ge stöd vid framtagandet av regionala planeringsunderlag och till kommunernas fysiska planering av vindkraft.

Innehåll

DE TEMATISKA UNDERLAGEN UTGÖR EN DEL AV DET SAMLADE METODSTÖDET	3
VINDKRAFTENS PÅVERKAN PÅ OLIKA SAMHÄLLSINTRESSEN	4
MÖJLIGHETEN TILL SAMEXISTENS MELLAN VINDKRAFT OCH OLIKA SAMHÄLLSINTRESSEN	5
Naturvärden, arter och skyddade områden	5
Friluftsliv	6
Kulturmiljö	6
Renskötsel och samiska intressen	6
Försvarsintressen	7

De tematiska underlagen utgör en del av det samlade metodstödet

De tematiska underlagen utgör en del i det metodstöd som arbetats fram för genomförandet av vindkraftsstrategins utvecklade planeringsprocess för vindkraft. De tematiska underlagen utgör ett komplement till det nationella kartunderlaget och den regionala fördelningen av utbyggnadsbeting avseende vindkraft på land. Underlagen ska tillsammans med metodstödet utgöra stöd för länsstyrelsernas arbete med regionala analyser. De ska stötta det regionala arbetet med att ta fram ett regionalt planeringsunderlag som visar potentiella områden för vindkraft i länet. Det är framför allt vid bedömningen av potentialen inom de områden som ingår i det nationella kartunderlagets kategori 2 – där frågan om samexistens med vindkraft inte kan avgöras på förhand utifrån ett nationellt perspektiv - som de tematiska underlagen fyller en viktig funktion.

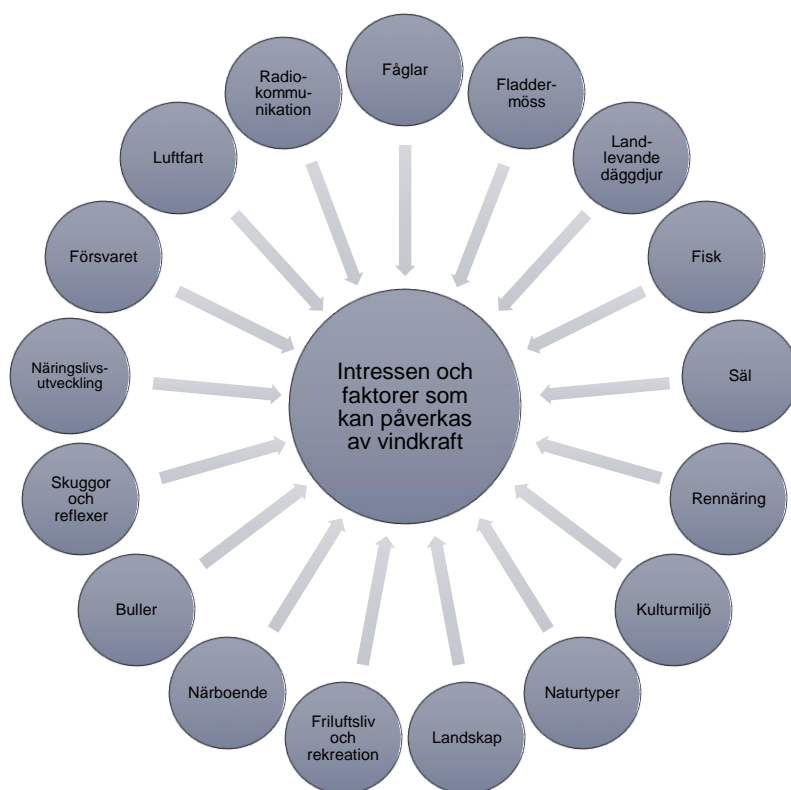
De tematiska underlagen ska stötta arbetet med de regionala analyserna genom att:

- Ge ledning för hur man på en översiktlig regional nivå kan resonera kring och väga olika intressen i relation till behovet av att skapa planmässiga förutsättningar för en utbyggnad av vindkraft.
- Ge ledning om vilka frågor som behöver hanteras i ett översiktligt planeringsperspektiv och vilka frågor som lämpligare hänskjuts till tillståndsprocessen.
- Ge ledning om under vilka förutsättningar det kan finnas skäl att göra andra avvägningar avseende möjligheten till samexistens mellan vindkraft och andra intressen på regional nivå jämfört med nationell.

De tematiska underlagen ska även kunna ge stöd för den kommunala översiktsplaneringen avseende vindkraft. Underlagen bör även bidra till en ökad förutsägbarhet och samstämmighet vad gäller hantering av och avvägning mellan olika intressen i planeringsprocesser såväl regionalt som lokalt.

Vindkraftens påverkan på olika samhällsintressen

En rad olika intressen och faktorer påverkas på olika sätt och i olika grad av en utbyggnad av vindkraft. Figuren nedan visar på en stor del av de intressen som berörs.

Figur 1. Översikt över olika intressen som kan påverkas av en vindkraftsutbyggnad.

Ett antal centrala områden, där nationella underlag kan förväntas ge ett värdefullt stöd för det regionala analysarbetet har identifierats. Ansvariga myndigheter har arbetat fram tematiska stöd för att bidra till processen att identifiera potentiella områden för utbyggnad av vindkraft.

De tematiska underlag som tagits fram hittills rör:

- Naturvärden, arter och skyddade områden – Naturvårdsverket
- Friluftsliv – Naturvårdsverket
- Kulturmiljö - Riksantikvarieämbetet
- Renskötsel och samiska intressen - Sametinget
- Försvarsintressen - Försvarsmakten

Möjligheten till samexistens mellan vindkraft och olika samhällsintressen

I arbetet med vindkraftsstrategin har samverkan och dialog skett med företrädare för en rad berörda intressen så som Försvarmakten, Sametinget och Riksantikvarieämbetet för att nämna några. Dessa myndigheter har utifrån sina specifika förutsättningar och ansvarsområden arbetat fram underlag som kan stötta och ge ledning för hur man på ett nationellt plan kan förhålla sig till en storskalig utbyggnad av vindkraft fram till 2040 med en ambition att verka för ökad grad av samexistens. Varje myndighet svarar för sina tematiska underlag. De ska användas med utgångspunkten att bidra till syftet med strategin - att skapa förutsättningar för en regional planering för hållbar vindkraftsutbyggnad som bidrar till att nå målet om 100 procent förnybar elproduktion till år 2040.

Naturvärden, arter och skyddade områden

Naturvårdsverket har tagit fram ett underlag om vindkraftens påverkan på naturvärden, arter och skyddade områden och hur konflikter mellan vindkraft och dessa intressen kan hanteras utifrån ett nationellt översiktligt perspektiv. Lokaliseringen av en vindkraftsanläggning är en avgörande faktor för hur naturmiljön och den biologiska mångfalden påverkas. Det är i planeringskedet som det därmed finns störst möjlighet att undvika negativ påverkan på naturmiljön och hotade arter.

I planeringsstödet redogörs för möjligheter och begränsningar avseende samexistens mellan vindkraft och olika naturmiljöer utifrån ett övergripande planeringsperspektiv. Det som avgör är vilka värden områden inrymmer och vilka skydd eller hänsyn dessa värden kräver. Där ingår naturmiljöer som omfattas av olika typer av områdesskydd t.ex. Natura 2000-områden, nationalparker och naturreservat. Andra värdefulla naturområden som inte omfattas av formellt skydd tas också upp liksom områden av riksintresse för naturvård och friluftsliv.

Naturvårdsverket har även utarbetat ett planeringsstöd som omfattar olika arter som kan påverkas av vindkraftutbyggnad. Vid planering av områden för vindkraft kan det ofta vara svårt att utan närmare utredning eller inventering av förutsättningarna på platsen bedöma eventuella krav på skyddshänsyn, t.ex. till vissa känsliga arter fåglar och fladdermöss. Den typen av frågor hanteras i många fall lämpligare inom ramen för en tillståndsprocess där mer detaljerade utredningar genomförs. För att planeringsprocessen ska bli så träffsäker som möjligt bör det dock, redan i ett tidigt skede, så långt som möjligt identifieras sådana områden där vindkraft kan etableras utan hinder av artskyddsbestämmelserna. De rekommendationer som lämnas i

underlagen om hänsyn till känsliga arter utgår till stora delar från Vindvals syntesrapporter och praxis.

Friluftsliv

Naturvårdsverket har även tagit fram ett underlag om friluftsliv och vindkraft. Friluftsliv sker i alla delar av landskapet, på olika platser för olika syften vid olika tidpunkt. Det är också en personlig upplevelse som ofta bygger på förväntningar, upplevelser och tidigare erfarenhet. Friluftsliv tar plats i landskapet. Vissa upplevelser och kvalitéer i landskapet bör kunna samexistera med vindkraft medan för andra är det svårare med samexistens. Det tematiska underlaget ger stöd i frågorna:

- Hur kan man etablera vindkraft och samtidigt ha friluftslivets värden kvar nationellt, regionalt och lokalt?
- Vad är viktigast att tänka på och värna?

Underlaget handlar i första hand om friluftsliv som allmänt intresse snarare än det som omfattas av specifik skyddslagstiftning. Skyddade områden för friluftsliv och områden av riksintresse för friluftsliv hanteras i det tematiska underlaget om naturvärden.

Kulturmiljö

Riksantikvarieämbetet har arbetat fram ett underlag om vindkraftens påverkan på kulturmiljöer. De lyfter framför allt vindkraftens visuella påverkan på kulturmiljö som den viktigaste aspekten snarare än rent fysiska ingrepp. Påverkan handlar om hur vindkraftsanläggningen läses och tolkas av betraktare tillsammans med kulturmiljön. Det innebär att påverkan uppstår på landskapsskalenivån snarare än genom fysisk påverkan. Riksantikvarieämbetet lyfter fram att vid planering för vindkraft behöver landskapet analyseras och bedömas utifrån flera aspekter. Kulturmiljön behöver bedömas utifrån dess känslighet för vindkraft. I underlaget lyfts vikten av att arbeta med visualiseringar och gestaltning. Vindkraftutbyggnad i relation till kulturmiljöer som byggnadsminnen, fornlämningar, kulturresevat, riksintresseområden och världsarv ingår i det underlag som Riksantikvarieämbetet tagit fram.

Renskötsel och samiska intressen

Sametingets underlag beskriver den samiska kulturen och den samiska markanvändningen med fokus på renskötseln; dess förutsättningar och behov. I underlaget beskrivs aktuell lagstiftning och de centrala folkrättsliga instrument som myndigheterna har att förhålla sig till i det regionala analysarbetet. Här finns även förslag och råd inför konsultationsprocessen med de samiska rättighetshavarna samt hur ett samiskt inflytande kan säkerställas.

Försvarsintressen

Av Försvarsmaktens tematiska underlag framgår att Försvarsmakten gör anspråk på både riksintressen och områden av betydelse för totalförsvarets militära del. Exempel på riksintressen är skjutfält, flygflottiljer, sjöövningsområden m.m., medan områden av betydelse bl.a. inkluderar lågflygningsområden, vissa civila flygplatser, hamnar m.m.

Förutsättningar för samexistens mellan vindkraft och försvarsintressen varierar beroende på vilken verksamhet som bedrivs på platsen. För vissa av myndighetens intresseområden riskerar tillkommande vindkraftverk att begränsa verksamheten och därmed medföra en skada på värdet av riksintresset eller området av betydelse, medan det för andra områden kan finnas möjlighet till samexistens.

Möjligheterna till samexistens bedöms i varje enskilt fall utifrån lokala förutsättningarna och slutlig bedömning kan ske först när det motstående intresset angivits närmare. Faktorer som specifik placering, separationsavstånd och totalhöjd är avgörande för vilken påverkan som vindkraftverk har på Försvarsmaktens verksamhet.

Det finns behov av att utarbeta arbetssätt och metoder för att hantera frågan om samexistens mellan vindkraft och intressen för totalförsvarets militära del. Försvarsmakten kommer undersöka och ta fram ett möjligt arbetssätt för att hantera såväl lågflygningsområden som andra typer av områden med försvarsintressen i samband med arbetet med regionala analyser.